

**แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร**
**GUIDELINES FOR CHARACTER DEVELOPMENT ACCORDING TO THE PRINCIPLES
OF SANGHA VADDHU 4 OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE DON
MUEANG DISTRICT OFFICE BANGKOK**

¹พงษ์ศิริ สกุลช่วง Phongsiri Sakunsong ²พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhrui Kittianawisit
³พระครูภัทรธรรมคุณ Phrakhrui Phattharathamkhun
^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: phongsiri321@gmail.com

Article Received: November 08, 2025. Revised: December 24, 2025. Accepted: December 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ตามหลักสังคหวัตถุ 4 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 แก่ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 187 คน ด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก จากปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมนั้นเกิดจากคุณลักษณะส่วนบุคคล ประสบการณ์ บรรยายาการ ทำงาน และการสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมการพัฒนางานองค์กรและคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ให้โอกาส ความรู้ และกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ปิยวาจา พูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนหวาน สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความตั้งใจ อุตถจริยา เป็นแบบอย่างในการทำงานอย่างเต็มที่ เสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มที่ ส่งเสริมการพัฒนาดตนเองและผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง และสมานัตตตา วางตัวอย่างเหมาะสม ยุติธรรม และให้เกียรติแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน สร้างความรู้สึกเป็นธรรมและเสมอภาคในการทำงาน การประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีดังนี้ (1) ทาน ผู้บริหารควรเป็นผู้ให้ ไม่เพียงแต่ให้สิ่งของ แต่ยังให้โอกาส ความรู้ และกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม (2) ปิยวาจา ผู้บริหารควรพูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนหวาน สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความตั้งใจ (3) อุตถจริยา ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการทำงานอย่างเต็มที่ เสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่น

อย่างเต็มใจ ส่งเสริมการพัฒนาตนเองและผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง (4) สมานัตตา ผู้บริหารควรวางตัวอย่างเหมาะสม ยุติธรรม และให้เกียรติแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน สร้างความรู้สึกเป็นธรรมและเสมอภาคในการทำงาน

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหาร, หลักสังคหวัตถุ 4, โรงเรียน

Abstract

This research article aimed to: 1) to study the needs and characteristics of school administrators under the Don Mueang District Office, Bangkok, 2) to study the methods for developing characteristics of school administrators under the Don Mueang District Office, Bangkok, according to the principles of the Four Bases of Social Solidarity (Saṅgahavatthu 4), and 3) to propose guidelines for developing characteristics according to the principles of the Four Bases of Social Solidarity (Saṅgahavatthu 4) for school administrators under the Don Mueang District Office, Bangkok. The research employed a mixed-methods design. The quantitative study collected data via questionnaires from a sample of 187 administrators, teachers, and educational personnel. Data were analyzed using descriptive statistics such as mean and standard deviation. The qualitative component involved in-depth interviews with 7 key experts/informants. The qualitative data were analyzed using content analysis.

The research results found that 1) The overall characteristics of school administrators under the Don Mueang District Office, Bangkok, were found to be at an overall high level. The factors in terms of management, ability, personality, and morality and ethics are the result of personal characteristics, experience, work atmosphere, and support for policies that promote organizational development and educational quality. 2) The research findings reveal that the development of characteristics of school administrators under the Don Mueang District Office, Bangkok, according to the Four Bases of Social Solidarity (Saṅgahavatthu 4): Dāna (Giving): Emphasizing sharing benefits fairly, promoting teamwork, and offering opportunities, knowledge, and encouragement to colleagues; Piyavācā (Kind Speech): Using polite and gentle language, actively listening to opinions, and creating a positive and supportive working atmosphere; Atthacariyā (Constructive Action): Being an exemplary role model who sacrifices, willingly helps others, and works to the fullest capacity, promoting continuous development of oneself and others; and Samānattatā (Impartiality): Ensuring fairness, equality, and respect for everyone and creating a sense of impartiality in working. The application of these four principles helps to build effective and sustainable characteristics. 3) Guidelines for developing administrator characteristics according to Saṅgahavatthu 4: (1) Dāna: Executives should be givers of resources, opportunities, knowledge, and encouragement to colleagues, actively promoting teamwork and equitable benefit sharing. (2) Piyavācā: Executives must speak politely and gently, foster a positive working atmosphere,

and actively listen to others' opinions with genuine intent. (3) Atthacariyā: Executives should serve as role models by working diligently, sacrificing, and helping others willingly, promoting continuous self and personnel development. 4) Samānattatā: Executives should be appropriate, fair and respect everyone equally, creating an organizational culture of fairness and equity.

Keywords: School Administrator Characteristics, Saṅghavatthu 4 (Four Bases of Social Solidarity), School

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานอันสำคัญในการสร้างความมั่นคง และความเจริญงอกงาม ก้าวหน้าของชาติ ดังนั้นโรงเรียนจึงนับเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด และครูโรงเรียนก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง การที่จะบริหารงานทางการศึกษาในโรงเรียนให้ดี และมีประสิทธิภาพนั้นครูจะต้องมีความสามารถในการบริหารงานภายในโรงเรียน ให้มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะต้องเป็นครูที่มีศักยภาพ มีทักษะ มีวิสัยทัศน์ จึงจะทำให้การบริหารงานในโรงเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด การบริหารงานมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทรัพยากรพื้นฐานในการบริหารงาน มีองค์ประกอบหลัก 4 อย่าง ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการบุคลากร ถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด เพราะบุคลากรเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหาร และถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีประโยชน์อย่างมหาศาล (นิภาพร เหล่าพรมมา, 2556)

โดยภาพรวมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานครมีภารกิจจัดการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 6 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน ครู/บุคลากร จำนวน 341 คน และมีนักเรียนจำนวน 7,536 คน รวมทั้งสิ้น 7,899 คน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานครถือว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จที่ยั่งยืนต่อการปฏิบัติงานท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง การพัฒนาองค์กรทางการศึกษาและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเขตดอนเมือง, 2567)

การบริหารงานเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา และสิ่งสำคัญที่สุดย่อมเป็นปัจจัยด้านบุคลากร เพราะบุคลากรเป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในทัศนะของพระพุทธศาสนา ต้องเป็นคนดี และเก่งในสายตาประชาคมแล้วต้องอาศัยหลักพุทธธรรมในการสร้างคุณลักษณะให้เป็นคนดีต้นแบบที่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน และชุมชน สังคม โดยมีหลักธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเก่งสองอย่างพร้อมๆ กัน กล่าวคือการเก่งคน ประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำและการติดต่อสื่อสาร เพื่อเกื้อกูลกันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ควรยึดหลักธรรมนี้เพื่อการครองใจคน ด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 สถานศึกษานับเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญสถาบันหนึ่ง ที่น่านโยบายของทางการศึกษาไปสู่ภาคปฏิบัติ

ให้เกิดความสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งการจัดการศึกษาในสถานศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ งานจะดำเนินไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น ล้วนขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง เพราะการที่จะบริหารคนอย่างมีประสิทธิภาพทั้งทางโลกและทางธรรมนั้นจะได้มาซึ่งความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพ (พระครูไพโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภโท), 2563)

การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาปรับใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้สถานศึกษามีการพัฒนาจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอื่น ๆ อีกนานัปการ เมื่อวัตถุและวัฒนธรรมทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านโดยนำการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก 3) อตถจริยา ความประพฤติประโยชน์ และ 4) สมานัตตตา ความเป็นผู้มีตนเสมอ เข้ามาช่วยให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารงานวิชาการสามารถพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานครในพื้นที่เขตสำนักงานเขตดอนเมือง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่เขตสำนักงานเขตดอนเมืองได้มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่ก้าวหน้า มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ตามหลักสังคหวัตถุ 4
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 แก่ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร จำนวน 341 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แรน ได้จำนวน 187 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับวิธีการคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำนวน 7 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารและหลักสังคหวัตถุ 4 จากวารสาร ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาว่ามีความครอบคลุมหรือไม่ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.896 6) ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของครู ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้าน เป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นใน 4 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในพื้นที่เขตสำนักงานเขตดอนเมือง ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในพื้นที่เขตสำนักงานเขตดอนเมือง

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานครเป็นเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานครในพื้นที่เขตสำนักงานเขตดอนเมือง วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยระดับคะแนน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 ศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญคุณลักษณะผู้บริหารทั้ง 4 ด้าน และเชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 7 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิด กว้างหรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เพื่อจะได้มาซึ่งมุมมองการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยนำผลจากการศึกษาแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร และผลจากการศึกษาแบบสอบถามสภาพคุณลักษณะของผู้บริหารของครูและผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่รายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 ด้านบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 ด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

สภาพคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร	n=187 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการบริหารจัดการ	4.13	0.54	มาก	4
2. ด้านความสามารถ	4.24	0.48	มาก	1
3. ด้านบุคลิกภาพ	4.15	0.51	มาก	3
4. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.21	0.49	มาก	2
ภาพรวม	4.19	0.48	มาก	

2. วิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้นำผลการสัมภาษณ์นำมาสังเคราะห์และนำเสนอต่อไปนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการ การบริหารด้านการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพในโรงเรียน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลทั้งร่างกายและจิตใจของบุคลากร โดยส่งเสริมการให้ การพูดจาไพเราะ และการทำประโยชน์ร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความสามัคคีในองค์กร การบริหารจัดการครอบคลุมทั้งการออกกำลังกายและการจัดการความเครียดเพื่อให้บุคลากรมีชีวิตที่สมดุลและมีความสุข

2.2 ด้านความสามารถ การบริหารด้านความสามารถ เน้นการสร้างวัฒนธรรมแห่งการให้ ความเมตตา และการช่วยเหลือผู้อื่น โดยครูจะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความจริงใจและแสดงความเมตตาในทุก สถานการณ์ การมีน้ำใจงามช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรและส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเคารพสิทธิ์และร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2.3 ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรมีบุคลิกภาพที่ดี อุทิศตนเพื่อส่วนรวมพูดจาด้วยความสุจริต ประพฤติตนตามหลักศีลธรรม และมีความยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและความยุติธรรมในทีม รวมทั้ง การสนับสนุนให้บุคลากรมีความอดทน ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนยัง ช่วยพัฒนาคุณลักษณะของบุคลากรให้มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และมีจิตสำนึกในการทำดี

2.4 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม การบริหารด้านคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนตาม หลักสังคหวัตถุ 4 เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วมของทั้งบุคลากร และชุมชน โดยส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ การสื่อสารที่สร้างสรรค์ และการทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ เพื่อเสริมสร้างความยุติธรรมและความผูกพันในการทำงานร่วมกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางดังนี้ 1) ทาน การให้ การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้ แบ่งปันความรู้ ทักษะ หรือสิ่งของแก่กัน เช่น การจัดอบรมแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การ จัดอาหารที่มีคุณภาพตามหลักโภชนาการ การตรวจสุขภาพประจำปี สนับสนุนให้ครูบริจาคสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ ยากไร้ หรือจัดกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกัน และดูแลในกรณีที่ครูเจ็บป่วยหรือมีอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ สร้างวัฒนธรรมการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เช่น การเขียนขอบคุณ การให้คำชมเชยหรือการจัดกิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจ 2) ปิยวาจา วาจาสุภาพ จัดอบรมการสื่อสารให้บุคลากรเรียนรู้ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การฟังอย่างตั้งใจ และการแสดงออกซึ่งความเห็นด้วยความสุภาพ กำหนดกฎระเบียบในการใช้ภาษาที่ เหมาะสมในโรงเรียน และส่งเสริมการใช้คำพูดที่เป็นกำลังใจและสร้างสรรค์สร้างบรรยากาศการรับฟัง เปิด โอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น จัดกิจกรรมที่ทำให้ครูได้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเปิดใจการชื่นชมผลงานของนักเรียนหรือครูอย่างเปิดเผย 3) อัถถจริยา ผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน การบำเพ็ญประโยชน์ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายร่วมกัน การจัดกิจกรรมสันทนาการ ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทั้ง ต่อส่วนรวมและส่วนตัว เช่น การทำความสะอาดโรงเรียน การปลูกต้นไม้ เป็นต้น 4) สมานัตตตา ความมีตน เสมอ ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมสร้างความสามัคคีในองค์กร เช่น

จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม สร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3.2 ด้านความสามารถ มีแนวทางดังนี้ 1) ทาน การให้ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาความรู้ความสามารถ การให้ความช่วยเหลือ เวลา หรือการให้คำแนะนำโดยไม่หวังผลตอบแทน การส่งเสริมให้ครูมีน้ำใจไปสู่นักเรียน มีความเสียสละในเวลาราชการหรืออุทิศตนในการทำงาน เช่น การไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ตลอดจนองค์กรต้องดูแลครอบครัวของครูด้วย เช่น ดูแลพ่อแม่ บุตร ของครูเมื่อเจ็บป่วย หรือประสบอุบัติเหตุ 2) ปิยวาจา วาจาสุภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้คำพูดที่สุภาพและมีความหมายดีจะช่วยสร้างความรู้สึที่ดีและสามารถสร้างน้ำใจที่ดีต่อผู้อื่น ส่งเสริมการใช้คำพูดที่ช่วยเหลือและสร้างสรรค์ เช่น การให้คำแนะนำที่ดี การใช้คำพูดที่แสดงความขอบคุณ และยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น 3) อุตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการเรียนรู้ และมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล การช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานหรือผู้อื่นด้วยการกระทำที่เป็นประโยชน์ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้อื่นที่เดือดร้อน เช่น การจัดกลุ่มนักเรียนช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาทางการเรียน การไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือการทำกิจกรรมเพื่อสังคม 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กรส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและการอยู่ร่วมกัน โดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแก้ไขปัญหาด้วยความเข้าใจ โดยใช้วิธีการที่สร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น สร้างความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่าง เช่น การอภิปรายหรือการจัดกิจกรรมที่ทุกคนมีโอกาสพูดถึงความคิดเห็นและประสบการณ์ของตนเอง

3.3 ด้านบุคลิกภาพ มีแนวทางดังนี้ 1) ทาน การให้ การแบ่งปันสิ่งดีๆ ในทุกๆ ด้านผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง โดยเสียสละ การให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนปัจจัย อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ลดภาระงานต่างๆ ของครูที่ไม่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดแคลนหรือจัดกิจกรรมระดมทุนเพื่อการศึกษา 2) ปิยวาจา วาจาสุภาพ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยยึดหลักการสร้างวัฒนธรรมของการพูดจาที่สุภาพและมีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ส่งเสริมการใช้คำพูดเชิงบวกที่กระตุ้นการทำงานที่ดีและให้กำลังใจในการพัฒนาตนเอง เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ 3) อุตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยมีวินัยสนับสนุนให้ทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณค่าและความสุขขององค์กร การสอนและส่งเสริมการทำความดี เช่น การทำความสะอาดโรงเรียน การดูแลสวน การอบรมทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม และการพัฒนาความสามารถทางวิชาการ เป็นต้น 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยยึดธรรมแห่งที่มาและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมกลุ่มสร้างโครงการหรือกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกันจากกลุ่มที่มีความแตกต่าง เช่น การจัดกิจกรรมกีฬา การทำงานในกลุ่มที่หลากหลาย เพื่อให้เรียนรู้การทำงานร่วมกันในสถานการณ์ต่าง ๆ

3.4 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีแนวทางดังนี้ 1) ทาน การให้ การแบ่งปันสิ่งดีๆ ในทุกๆ ด้านผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยเสียสละ การให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนปัจจัย อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ลดภาระงานต่างๆ ของครูที่ไม่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดแคลน หรือจัดกิจกรรมระดมทุนเพื่อการศึกษา 2) ปิยวาจา วาจาสุภาพ

ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง โดยซื้อสัตย์การสร้างวัฒนธรรมของการพูดจาที่สุภาพและมีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ส่งเสริมการใช้คำพูดเชิงบวกที่กระตุ้นการทำงานที่ดีและให้กำลังใจในการพัฒนาตนเอง เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ 3) อุตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยมีวินัยสนับสนุนให้ทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณค่าและความสุขขององค์กร การสอนและส่งเสริมการทำความดี เช่น การทำความสะอาดโรงเรียน การดูแลสวน การอบรมทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม และการพัฒนาความสามารถทางวิชาการ เป็นต้น 5) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยยุติธรรมแหล่งที่มาและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมกลุ่ม สร้างโครงการหรือกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกันจากกลุ่มที่มีความแตกต่าง เช่น การจัดกิจกรรมกีฬา การทำงานในกลุ่มที่หลากหลาย เพื่อให้เรียนรู้การทำงานร่วมกันในสถานการณ์ต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพ คุณธรรมและจริยธรรม การบริหารจัดการ และความสามารถ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลจิรา รักษนคร (2568) ที่ศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพควรมีคุณลักษณะด้านต่างๆ ได้แก่ ความตระหนักรู้ด้านวัฒนธรรม การจัดการความรู้ ด้านเทคโนโลยี ทางสติปัญญา การมีวิสัยทัศน์ การมีมนุษยสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับงานและความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยยังพบว่า วิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 สามารถทำได้โดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูไพโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภทโท) (2567) ที่พบว่า การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และส่งผลให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.1 ด้านการบริหารจัดการ พบว่าด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมืองมีความต้องการจำเป็นในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.66 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวมของคุณลักษณะทั้งหมดผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูไพโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภทโท) (2567) พบว่า การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ส่งผลให้ผู้บริหารมีประสิทธิภาพในการบริหารงานสูงขึ้นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมืองมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ เช่น การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม การสื่อสารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยความสุภาพ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้บริหารจะมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการในระดับมากที่สุดแต่ยังคงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาอันจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด

1.2 ด้านความสามารถ จากการวิจัย พบว่า ด้านความสามารถ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจำเป็นในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.65 ซึ่งแม้จะต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวมของคุณลักษณะทั้งหมดเล็กน้อย แต่ก็แสดงให้เห็นว่า เช่นความสามารถในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย ความสามารถในการสื่อสารและสร้างแรงบันดาลใจ ความสามารถในการจัดการความรู้และเทคโนโลยี และความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าผู้บริหารมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาด้านความสามารถ เช่นการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ให้กับบุคลากรในโรงเรียน การใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ การให้กำลังใจและการชื่นชมความสำเร็จของบุคลากร เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองและบุคลากรในด้านความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายต่างๆ ในการบริหารจัดการศึกษาและเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลจิรา รักษนคร (2568) ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของคุณลักษณะด้านความสามารถของผู้บริหารความสามารถเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ขาดไม่ได้สำหรับผู้บริหาร

1.3 ด้านบุคลิกภาพ พบว่าด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.70 ซึ่งสูงที่สุดในบรรดาคุณลักษณะทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพเป็นคุณลักษณะสำคัญยิ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหาร เช่น การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีวาทศิลป์ในการสื่อสาร มีความเป็นผู้นำ และมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้บริหารมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพ เช่น การมีบุคลิกภาพที่แสดงออกถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม การเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน การใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน การควบคุมอารมณ์และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาบุคลิกภาพเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรหมั่นสำรวจและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อมั่น ศรัทธาและความร่วมมือจากบุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงาน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมาส วิสัชนาม (2568) ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่ดีของผู้บริหาร

1.4 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จากการวิจัย พบว่า ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.69 ซึ่งสูงเป็นอันดับสองรองจากด้านบุคลิกภาพ สะท้อนให้เห็นว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้บริหารพึงมี เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ ศรัทธาและความไว้วางใจจากบุคลากรในองค์กร จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าผู้บริหารมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เช่น การเสียสละ การพูดจาด้วยความจริงใจ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตและการมีความยุติธรรม เป็นต้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ต้องปลูกฝังและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับตนเอง และบุคลากรในองค์กร ผ่านกิจกรรม การอบรมและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีงาม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครู

ไฟโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภโท) (2567) และงานวิจัยของกุลจิรา รักชนกร (2568) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของการเป็นผู้นำที่ดีและเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความไว้วางใจ ความยุติธรรมและความสามัคคีในองค์กร

2. ผลการศึกษาวិธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการ การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้แบ่งปันความรู้ทักษะหรือสิ่งของแก่กัน เช่น การจัดอบรมแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การจัดทำอาหารที่มีคุณ ตามหลักโภชนาการ การตรวจสุขภาพประจำปี สนับสนุนให้ครูบริจาคสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ หรือจัดกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกัน และดูแลในกรณีที่ครูเจ็บป่วยหรือมีอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพสร้างวัฒนธรรมการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เช่น การเขียนขอบคุณ การให้คำชมเชยหรือการจัดกิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจจัดอบรมการสื่อสารให้บุคลากรเรียนรู้ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การฟังอย่างตั้งใจและการแสดงออกซึ่งความเห็นด้วยความสุภาพ กำหนดกฎระเบียบในการใช้ภาษาที่เหมาะสมในโรงเรียนและส่งเสริมการใช้คำพูดที่เป็นกำลังใจและสร้างสรรค์ สร้างบรรยากาศการรับฟัง เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น จัดกิจกรรมที่ทำให้ครูได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเปิดใจการชื่นชมผลงานของนักเรียนหรือครูอย่างเปิดเผยผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน เช่น การทำความสะอาดโรงเรียน การปลูกต้นไม้ เป็นต้นผู้บริหารควรปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมสร้างความสามัคคีในองค์กร เช่น จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม สร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริพร พันยุโธ (2567) พบว่า การบำเพ็ญประโยชน์ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายร่วมกัน การจัดกิจกรรมสันตนาการ ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อส่วนรวมและส่วนตัว

2.2 ด้านความสามารถ ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาความรู้ความสามารถการให้ความช่วยเหลือ เวลาหรือการให้คำแนะนำโดยไม่หวังผลตอบแทน การส่งเสริมให้ครูมีน้ำใจไปสู่นักเรียนมีความเสียสละในเวลาราชการหรืออุทิศตนในการทำงาน เช่น การไปเยี่ยมบ้านนักเรียนตลอดจนองค์กรต้องดูแลครอบครัวของครูด้วย เช่น ดูแลพ่อแม่ บุตร ของครูเมื่อเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้คำพูดที่สุภาพและมีความหมายดีจะช่วยสร้างความรู้สึที่ดีและสามารถสร้างน้ำใจที่ดีต่อผู้อื่น ส่งเสริมการใช้คำพูดที่ช่วยเหลือและสร้างสรรค์ เช่น การให้คำแนะนำที่ดี การใช้คำพูดที่แสดงความขอบคุณและยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น เป็นผู้นำในการเรียนรู้ และมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ เช่น การจัดกลุ่มนักเรียนช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาทางการเรียน การไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย หรือการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและการอยู่ร่วมกัน โดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแก้ไขปัญหาด้วยความเข้าใจ โดยใช้วิธีการที่สร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น สร้างความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่าง เช่น การอภิปรายหรือการจัดกิจกรรมที่ให้ทุกคนมีโอกาสพูดถึงความคิดเห็นและประสบการณ์ของตนเอง Stogall (1974) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน การช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานหรือผู้อื่นด้วยการกระทำที่เป็นประโยชน์ส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้อื่นที่เดือดร้อน

2.3 ด้านบุคลิกภาพ พบว่าด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.70 ซึ่งสูงที่สุดในบรรดาคุณลักษณะทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพเป็นคุณลักษณะสำคัญยิ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหาร เช่น การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีวาทีศิลป์ในการสื่อสาร มีความเป็นผู้นำและมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้บริหารมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพ เช่น การมีบุคลิกภาพที่แสดงออกถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม การเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน การใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน การควบคุมอารมณ์และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาบุคลิกภาพเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรหมั่นสำรวจและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อมั่น ศรัทธา และความร่วมมือจากบุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงาน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมาส วิชันาม (2568) ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่ดีของผู้บริหาร

2.4 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเองโดยเสียสละ การให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนปัจจัย อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ลดภาระงานต่างๆ ของครูที่ไม่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดแคลน หรือจัดกิจกรรมระดมทุนเพื่อการศึกษา โดยซื้อสัตย์การสร้างวัฒนธรรมของการพูดจาที่สุภาพและมีความเอื้อเฟื้อต่อกัน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ มีวินัยสนับสนุนให้ทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณค่าและความสุขขององค์กร การสอนและส่งเสริมการทำความดี เช่น การทำความสะอาดโรงเรียน การดูแลสวน การอบรมทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม และการพัฒนาความสามารถทางวิชาการ เป็นต้นและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมกลุ่ม สร้างโครงการหรือกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกันจากกลุ่มที่มีความแตกต่าง เช่น การจัดกิจกรรมกีฬา การทำงานในกลุ่มที่หลากหลาย เพื่อให้เรียนรู้การทำงานร่วมกันในสถานการณ์ต่างๆ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพจน์ ตูลาชม (2567) กล่าวถึงการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพส่งเสริมการใช้คำพูดเชิงบวกที่กระตุ้นการทำงานที่ดีและให้กำลังใจในการพัฒนาตนเอง

3 ผลการเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มีดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีประสิทธิภาพต่อผลลัพธ์การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เสนอเป็นแนวทางดังนี้ 1) ทาน การให้ การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้แบ่งปันความรู้ ทักษะหรือสิ่งของแก่กัน เช่น การจัดอบรมแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การจัดหาอาหารที่มีคุณภาพ ตามหลักโภชนาการ การตรวจสุขภาพประจำปี สนับสนุนให้ครูบริจาคสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้หรือจัดกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกันและดูแลในกรณีที่ครูเจ็บป่วยหรือมีอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพสร้างวัฒนธรรมการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เช่น การเขียนขอบคุณ การให้คำชมเชยหรือการจัดกิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจ 2) ปิยวาจา วาจาสุภาพ จัดอบรมการสื่อสารให้บุคลากรเรียนรู้ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การฟังอย่างตั้งใจและการแสดงออกซึ่งความเห็นด้วยความสุภาพ กำหนดกฎระเบียบในการใช้ภาษาที่เหมาะสมในโรงเรียนและส่งเสริมการใช้คำพูดที่เป็นกำลังใจและสร้างสรรค์ สร้างบรรยากาศ

การรับฟัง เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น จัดกิจกรรมที่ทำให้ครูได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเป็นใจ การชื่นชมผลงานของนักเรียนหรือครูอย่างเปิดเผย 3) อรรถจริยา ผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน การบำเพ็ญประโยชน์ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายร่วมกัน การจัดกิจกรรมสันทนาการ ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อส่วนรวมและส่วนตัว เช่น การทำความสะอาดโรงเรียน การปลูกต้นไม้ เป็นต้น 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมสร้างความสามัคคีในองค์กร เช่น จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม สร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยกุลจิรา รักษนคร (2568) เสนอถึงองค์ประกอบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญ และเป็นตัวแปรที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

3.2 ด้านความสามารถ การพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีประสิทธิภาพต่อผลลัพธ์การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เสนอเป็นแนวทางดังนี้ 1) ทาน การให้ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาความรู้ความสามารถ การให้ความช่วยเหลือ เวลาหรือการให้คำแนะนำโดยไม่หวังผลตอบแทน การส่งเสริมให้ครูมีน้ำใจไปสู่นักเรียน มีความเสียสละในเวลาราชการหรืออุทิศตนในการทำงาน เช่น การไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ตลอดจนองค์กรต้องดูแลครอบครัวของครูด้วย เช่น ดูแลพ่อแม่ บุตร ของครูเมื่อเจ็บป่วย หรือประสบอุบัติเหตุ 2) ปิยวาจา วาจาสุภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้คำพูดที่สุภาพและมีความหมายดีจะช่วยสร้างความรู้สึที่ดีและสามารถสร้างน้ำใจที่ดีต่อผู้อื่น ส่งเสริมการใช้คำพูดที่ช่วยเหลือและสร้างสรรค์ เช่น การให้คำแนะนำที่ดี การใช้คำพูดที่แสดงความขอบคุณและยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น 3) อรรถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการเรียนรู้ และมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล การช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานหรือผู้อื่นด้วยการกระทำที่เป็นประโยชน์ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้อื่นที่เดือดร้อน เช่น การจัดกลุ่มนักเรียนช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาทางการเรียน การไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย หรือการทำกิจกรรมเพื่อสังคม 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและการอยู่ร่วมกัน โดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแก้ไขปัญหาด้วยความเข้าใจ โดยใช้วิธีการที่สร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น สร้างความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่าง เช่น การอภิปรายหรือการจัดกิจกรรมที่ให้ทุกคนมีโอกาสพูดถึงความคิดเห็นและประสบการณ์ของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระ รุญเจริญ (2567) เสนอถึงลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ ด้านความสามารถสามารถสร้างสิ่งใหม่และพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านบุคลิกภาพ การพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีประสิทธิภาพต่อผลลัพธ์การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เสนอเป็นแนวทางดังนี้ 1) ทาน การให้ การแบ่งปันสิ่งดี ๆ ในทุก ๆ ด้าน ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยเสียสละการให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนปัจจัย อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ลดภาระงานต่างๆ ของครูที่ไม่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดแคลนหรือจัดกิจกรรมระดมทุนเพื่อการศึกษา 2) ปิยวาจา วาจาสุภาพ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยยึดถือการสร้างวัฒนธรรมของการพูดจาที่สุภาพและมีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ส่งเสริมการใช้คำพูดเชิงบวกที่กระตุ้นการทำงานที่ดีและให้กำลังใจในการพัฒนาตนเอง เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ 3) อรรถจริยา การบำเพ็ญ

ประโยชน์ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยมีวินัยสนับสนุนให้ทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณค่าและความสุขขององค์กร การสอนและส่งเสริมการทำความดี เช่น การทำความสะอาดโรงเรียน การดูแลสวน การอบรมทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม และการพัฒนาความสามารถทางวิชาการ เป็นต้น 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยยุติธรรมแหล่งที่มาและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมกลุ่ม สร้างโครงการหรือกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกันจากกลุ่มที่มีความแตกต่าง เช่น การจัดกิจกรรมกีฬา การทำงานในกลุ่มที่หลากหลาย เพื่อให้เรียนรู้การทำงานร่วมกันในสถานการณ์ต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pressel (1986) ได้เสนอว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรมีบุคลิกภาพที่ดีจะกระตุ้นเพื่อนร่วมได้ดี สร้างสิ่งใหม่และพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นผู้นำในการเรียนรู้

3.4 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีประสิทธิภาพต่อผลลัพธ์การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เสนอเป็นแนวทางดังนี้ 1) ทาน การให้ การแบ่งปันสิ่งดีๆ ในทุกๆ ด้านผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยเสียสละ การให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนปัจจัย อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ลดภาระงานต่างๆ ของครูที่ไม่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดแคลน หรือจัดกิจกรรมระดมทุนเพื่อการศึกษา 2) ปิยวาจา วาจาสุภาพ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยซื่อสัตย์การสร้างวัฒนธรรมของการพูดจาที่สุภาพและมีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ส่งเสริมการใช้คำพูดเชิงบวกที่กระตุ้นการทำงานที่ดีและให้กำลังใจในการพัฒนาดตนเอง เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ 3) อตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยมีวินัยสนับสนุนให้ทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณค่าและความสุขขององค์กร การสอนและส่งเสริมการทำความดี เช่น การทำความสะอาดโรงเรียน การดูแลสวน การอบรมทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม และการพัฒนาความสามารถทางวิชาการ เป็นต้น 4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ ผู้บริหารควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตนเอง โดยยุติธรรมแหล่งที่มาและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมกลุ่ม สร้างโครงการหรือกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกันจากกลุ่มที่มีความแตกต่าง เช่น การจัดกิจกรรมกีฬา การทำงานในกลุ่มที่หลากหลาย เพื่อให้เรียนรู้การทำงานร่วมกันในสถานการณ์ต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูไพโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภทโท) (2567) เสนอว่าการบริหารจัดการคุณธรรมยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะของบุคลากรให้มีความรับผิดชอบ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร สรุปลักษณะที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมีอธิบายว่า
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง ผู้บริหารควรเสียสละเวลา ทรัพยากร และประโยชน์ส่วนตน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน และช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน ใช้คำพูดที่ไพเราะสุภาพ ให้เกียรติ และสร้างแรงบันดาลใจในการสื่อสารกับบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม และมีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน

2. ด้านความสามารถ หมายถึง ผู้บริหารควรแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ให้กับบุคลากรในโรงเรียน ใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ให้กำลังใจ และชื่นชมความสำเร็จของบุคลากร พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ให้โอกาสบุคลากรทุกคนในการแสดงความสามารถ

3. ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคลากรและนักเรียน พูดจาไพเราะอ่อนหวาน สุภาพ มีสัมมาคารวะ และให้เกียรติผู้อื่น แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีกิริยามารยาทที่ดี ปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ และให้เป็นธรรม

4. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม พูดจาด้วยความจริงใจ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยมุ่งเน้นการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ

และด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร และสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการอยู่ร่วมกัน เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี เอื้อต่อการเรียนรู้ เสริมสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในการพัฒนาองค์กร อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

1.3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน และการพัฒนาสังคมในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพในเชิงลึกเพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยเน้นศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคในการพัฒนาคุณลักษณะ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละขนาด

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในระยะยาว เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

2.4 ควรมีการวิจัยขยายผลการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไปยังโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมโรงเรียนในทุกสังกัด และเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยโดยรวม

เอกสารอ้างอิง

- กุลจิรา รักชนคร. (2568). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา <https://soo6.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/download/241162/165120> สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2568.
- ธีระ รุญเจริญ. (2567). ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- นิภาพร เหล่าพรมมา. (2556). การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปิยพจน์ ตูลาชม. (2567). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. วารสารบัณฑิตศึกษา, 11(43), 173.
- พระครูไพโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภโท). (2563). การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 1-13.
- ศุภมาส วิสัยนาม. (2568). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนเอกชนอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน. แหล่งที่มา <http://www.etheses.bru.ac.th/showthesis.php/theid2728group=20> สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2568.
- สำนักงานเขตดอนเมือง. (2567). ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. แหล่งที่มา <https://webportal.bangkok.go.th/> สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2567.
- สุริพร พันยุโธด. (2567). คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. Journal of ThaiInterdisciplinary Research, 11(4). 34-40.
- Pressel, D, A. (1986). A study of the Relationship Between Personality Factors and Aspiration for Leadership. Dissertation Abstract International.
- Stogdill, R, M. (1974). Handbook of leadership: A survey of theory and research. New York: Free Press.